

Apskats: COP28 un Eiropas Savienības aktivitātes Zaļā Kurša kontekstā šajā laikā.

Avots: Latvijas Meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācija

“Eiropas Zaļais Kurss (precīzāk – Zaļais Darījums) joprojām ir stingra Eiropas atbilde uz klimata pārmaiņām “ - tāds bija galvenais Eiropas Komisijas priekšsēdētājas Ursulas fon der Leienas (Ursula von der Leyen) paziņojums septembrī teiktajā runā par situāciju Eiropas Savienībā. Īstenojot 2019. gada decembrī uzsākto iniciatīvu, kuras mērķis ir līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, Briselē ir paveikts milzīgs darbs likumdošanas jomā. Kamēr tiek finalizēti ar enerģētiku saistītie Zaļā Kurša dokumenti, joprojām notiek darbs pie tiesību aktu priekšlikumiem, kas saistīti ar bioloģisko daudzveidību un dabas nozīmi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā. Šie jautājumi ir izrādījušies politiski strīdīgi, jo skar ļoti sensitīvo lauksaimniecības jomu. Lai sagatavotu dokumentus līdz nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2024. gada jūnijā, Brisele nokļuvusi totālā laika trūkumā, jo vienlaikus gatavojas arī gaidāmajai COP28 konferencei Dubaijā.

Notikumi, kas gaidāmi turpmākajās nedēļās

COP 28 notiks AAE Dubajā no 2023. gada 30. novembra līdz 12. decembrim.

ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Pušu konference (COP) ir starptautiska augstākā līmeņa sanāksme par klimatu, kas notiek katru gadu, ja vien Puses (iesaistītās valstis) nenolemj citādi. COP sanāksmēs pasaules valstu vadītāji pulcējas, lai kopīgi strādātu pie risinājumiem klimata pārmaiņu problēmas risināšanai. Šobrīd konvencijā ir 198 puses (197 valstis un Eiropas Savienība)

Eiropas Klimata pārmaiņu komisārs Vopke Hekstra (Wopke Hoekstra) ir gatavs paziņot par ievērojamu Eiropas Savienības un tās dalībvalstu finansiālu ieguldījumu Klimata pārmaiņu konvencijas (COP28) ietvaros Apvienotajos Arābu Emirātos izveidotajā “ Loss and Damage Fund.” Par to tika ziņots kopīgā deklarācijā pēc tikšanās Briselē ar COP28

priekšsēdētāju Sultanu al Jaberu. Deklarācija tika publicēta 13. novembrī. Šajā paziņojumā Vopke Hekstra un Sultans al Jabers pauda gandarījumu par "ļoti pozitīvo rezultātu", kas 4. novembrī tika sasniegts Abū Dabī un ir fonda izveides priekšnoteikums. To paredzēts apstiprināt COP28 un tiks pievienota arī vienošanās par "iepriekšējām finanšu saistībām". Paziņojums tika publicēts pēc tam, kad Eiropas Savienības vides un klimata ministri 16. oktobrī vienprātīgi apstiprināja sarunu pilnvaras COP28. Paziņojumā ministri aicina pakāpeniski atteikties no fosilā kurināmā, kā arī līdz 2030. gadam sasniegt patēriņa "maksimumu". Līdz 2030. gadam ir izteikta vēlme nepieļaut jaunu ar oglekļiem darbināmu spēkstaciju būvniecību un centieni pēc iespējas drīzāk pārtraukt subsīdijas fosilajam kurināmajam.

Oglekļa dioksīda emisiju samazināšana.

Eiropas Parlaments pieņēma nostāju par Eiropas Komisijas tiesību akta priekšlikumu ieviest brīvprātīgu sertifikāciju oglekļa absorbcijas projektiem. Tas nozīmē, ka drīzumā var sākties sarunas starp Eiropas Parlamentu, ES Padomi (kas pārstāv visas 27 dalībvalstis) un Eiropas Komisiju. Apspriešanās tiesību akta mērķis ir nodrošināt iespēju kvantitatīvi noteikt un pārbaudīt pasākumus CO2 aizvākšanai no atmosfēras. Šo jautājumu asi kritizēja vides aizsardzības nevalstiskās organizācijas. Tās uzskata, ka regulējums "riskē apdraudēt reālu rīcību klimata jomā ES" un, ka parlaments nav ieviesis aizsardzības pasākumus.

Dabas atjaunošanas likums.

Parlaments un ES Padome 9. novembrī panāca vienošanos par ļoti pretrunīgi vērtēto Dabas atjaunošanas likumu. Tomēr šī vienošanās vēl nenozīmē, ka ir beigusies sīvā politiskā cīņa, kas sākās 2023.gada pavasarī. Eiropas Parlamenta ietekmīgajai Vides komitejai (ENVI) 29. novembrī ir jābalso par šo vienošanos un pēc tam no nākamā gada janvāra līdz februārim notiks ES Padomes un Eiropas Parlamenta plenārsēde. Joprojām ir visai neskaidrs vai katrā no šiem trim balsojumiem tiesību akts tiks atbalstīts ar balsu vairākumu. Pārlicība par

iznākumu nav nevienam. Dabas atjaunošanas likums ļauj ES pildīt savas starptautiskās saistības attiecībā uz bioloģisko daudzveidību un klimata aizsardzību.

Jaunākā informācija par ES politikas veidošanu - pagājušā mēneša kopsavilkums

Metāns.

Divas nedēļas pirms COP28 sākuma ES Padome un Eiropas Parlaments panāca vienošanos par tiesību aktu, lai tiktu samazinātas metāna emisijas enerģētikas nozarē. Parlamentam izdevās panākt kopēju nostāju vienā būtiskā jautājumā: Tiesību aktā ir iekļauts arī jautājums par metāna emisijām, kas rodas visā fosilā kurināmā importa piegādes ķēdē. Tā mērķis ir slēgt Eiropas tirgu (jāpiezīmē, ka tas ir pasaulē lielākais) fosilā kurināmā ražotājiem, ja tie neierobežos metāna emisijas. 100 gadu laikā metāns globālo sasilšanu ietekmē 28 reizes vairāk nekā oglekļa dioksīds un 20 gadu laikā metāns sasilda planētu 82 reizes vairāk. COP26 laikā Glāzgovā Eiropas Savienība nāca klajā ar iniciatīvu par "Pasaules saistībām attiecībā uz metānu".

Vides un klimata krimināltiesības.

ES Padome un Eiropas Parlaments 16. novembrī vienojās arī par priekšlikumu direktīvai (tas ir ES mēroga mērķis) par vides un klimata aizsardzību, piemērojot krimināltiesības. Tekstā ir precīzāk definēti noziegumi pret vidi un pievienoti jauni noziedzīgu nodarījumu veidi - piemēram, fluorētu siltumnīcefekta gāzu nelikumīga ražošana, piedāvāšana tirgū, imports, eksports, izmantošana vai izplatīšana. Priekšlikumā ir saskaņots sodu apmērs fiziskām personām un pirmo reizi arī juridiskām personām visās ES dalībvalstīs.

Eiropas Centrālā banka.

Eiropas Centrālās bankas banku uzraudzības iestādes priekšsēdētāja vietnieks Frenks Eldersons 14. novembrī paziņoja par iespējamām sankcijām bankām, kas neievēro tām noteiktos atbilstības termiņus, lai

pienācīgi ņemtu vērā ar vidi un klimatu saistītos riskus. Ja bankas neizpildīs savas saistības, pieņemtie saistošie uzraudzības lēmumi paredz iespēju piemērot bankām ļoti apjomīgas soda naudas.

Likums par kritiskajām izejvielām.

ES Padome un Eiropas Parlaments 13. novembrī panāca vienošanos par priekšlikumu regulai (saistošam tiesību aktam), ar ko izveido sistēmu, lai nodrošinātu drošu un ilgtspējīgu kritisko izejvielu piegādi. Tas ir plašāk pazīstams kā "Likums par kritiskajām izejvielām". Tiesību aktā noteikts, ka 25% šo ES patērēto materiālu līdz desmitgades beigām būs jāiegūst no materiālu otrreizējas pārstrādes. Uzņēmumiem, kas pakļauti būtiskam riskam, būs jāveic vērtības ķēdes riska novērtējums attiecībā uz stratēģisko izejvielu piegādi.

Dabas atjaunošanas likums.

ES likumdevēji 9. novembrī panāca vienošanos par ļoti pretrunīgi vērtēto Dabas atjaunošanas likumu. Teksts ievērojami atšķiras no Eiropas Komisijas 2022. gada jūnijā iesniegtā priekšlikuma. Kā bija gaidāms, sevišķi sarežģītas bija sarunas par 9. pantu (Lauksaimniecības ekosistēmas), īpaši attiecībā uz 4. punktu, kas attiecas uz kūdrājiem. Pēc konservatīvās Eiropas Tautas partijas (EPP) politiskās grupas spiediena Eiropas Parlaments bija pilnībā svītrojis šo pantu. Nolīgumā atkal ir iekļauti mērķi attiecībā uz nosusināto kūdrāju atjaunošanu. Lai sasniegtu CO₂ samazināšanas mērķus, uzsvērts, ka ir ļoti svarīgi atjaunot nosusinātos kūdrājus.

Aktualitātes žurnālistikā par tēmu:

Euractiv žurnāliste enerģētikas un klimata jautājumos Kira Teilore no Briseles publicēja ekskluzīvu interviju ar Spānijas premjerministra vietnieci Teresu Riberu, kura pārstāvēs ES dalībvalstis COP28. Augstākā līmeņa sanāksmē ir jāpanāk konkrēti solījumi, lai panāktu maksimālo globālo emisiju apjomu un pārtrauktu jaunu ogļu spēkstaciju būvniecību, sacīja Ribera. Ribera: COP28 ir jāaņem panākt maksimālo emisiju apjomu un apturēt jaunu ogļu spēkstaciju būvniecību.

Politico vides žurnāliste no Briseles Luīze Giljo aprakstīja, kā Briseles priekšlikums padarīt iepakojumu ilgtspējīgāku ir izraisījis asu lobiju cīņu.

Le Monde žurnālists Matjē Gārs (Matthieu Goar) skaidro, kā Francijas galvaspilsēta gatavojas aizvien biežākiem karstuma viļņiem: Parīze rīko krīzes mācības, lai būtu gatava 50°C karstumam, kas sagaidāms nākamajā gadā.

Drīzumā gaidāmi interesanti pasākumi - Sustainable Solar Europe 7. decembrī, kas veltīts ilgtspējībai saules elektrostaciju nozarē un The ESG-Day 1. decembrī. Šajā pasākumā tiks aplūkotas jaunās Eiropas regulas par ESG prasībām "Vide, sociālā joma un pārvaldība". Tajā notiks plenārsesijas par jauno uzņēmējdarbības modeli, jaunajiem riskiem un iespējām, īpašu uzmanību pievēršot jaunajām Eiropas direktīvām un standartiem (Eiropas Ilgtspējas ziņošanas standarti).